

TR TÝDENÍK ROZHLAS

JIŘÍ
SCHELINGER,
ZPĚVÁK
S NEMOCNÝM
HLASEM

JIŘÍ LÁBUS

Člověk, který
nepotřebuje umění,
je chudák

č. 14/2021 ■ 32 Kč (předpl. 31 Kč)

■ STRANA 16

O posledních
věcech člověka
v čase korony

■ STRANA 22

Proč si Karel IV.
oblíbil hanáckou
Pustiměř

■ STRANA 25

Pražská šunka?
To chce maso
sůl a čas!

Český rozhlas

Člověk, který nepotřebuje umění, je chudák

Narodil se před jednácti lety ve znamení Vodnáře. Tl prý často stojí vprostřed světa a čekají na podnět, který by je vtáhl do proudu dění. A přesně takový je Jiří Lábus. O žádnou roli se nikdy neprosil, každá z nabídek, ať už v dabingu, ve filmu, či na divadle, si hledala jeho. „Chtěl jsem být herec, to se mi splnilo, ostatní nechávám náhodám,“ říká.

Pozorují váš talent již od dětství. Nakolik jsou pro vás důležité sny?
Sny jsou zvláštní stav, především záležitost hlavy a mozku. V 21. století, které už má tolik technických vymožeností, je mozek ještě neprobádáný. Největší odborníci, například neurochirurg profesor Beneš, říkají, že se o mozku pořád tak málo ví. Je to jedna velká záhada, což je i trochu dobře, protože kdybychom o něm věděli úplně vše, byla by to strašná nuda. Pořád nás musí něco překvapovat.

Plníte si své sny?

Chtěl jsem být herec, to se mi splnilo, ostatní nechávám náhodám. Já ani nemůžu říct, že sním o nějaké roli. Možná trochu uvažuji, že bych si chtěl něco zahrát, mám rád Čechova, nakonec se mi podařilo účinkovat ve dvou jeho hrách.

Jistě máte talent od Boha. Nebo jste jej podědil?

Nevím, každý dostal do vínku nějaký dar. Ani jeden z mých rodičů se profesionálnímu či amatérskému divadlu nevěnoval, ačkoliv měli divadlo rádi. Když jsem viděl první loutkové pohádky, asi v pěti letech, tak jsem si řekl: „Budu herec.“ Byl jsem divadlem fascinován.

Máte bohatou fantazii?

Velikou. Jako dítě jsem byl v jednácti letech na chalupě v jižních Čechách a hrával si tak, že jsem si četl povídky od Vančury. Velmi se mi líbily, pak jsem chodil po městě a představoval si, že jsem filmový režisér a vybírám lokace pro film a obsadím do něj herce.

Od roku 1996 hrajete v domovském Studiu Ypsilon ve Vianově hře Hlava Medúzy zoufalého spisovatele, který kvůli svému nedokončenému erotickému románu nutí svoji ženu k nevěře. Máte s touto postavou něco společného?

Nepíšu erotické romány. On je navíc impotent, to zatím nejsem.

Píšete i své věci?

S Oldou Kaiserem a Františkem Polákem jsme psali celý televizní cyklus Možná přijde i kouzelník a později s Honzou Czechem pořad Zeměkoule. Vypadalo to jako improvizace, ale měli jsme od začátku do konce napsaný přesný text.

Rád zpíváte, principál Ypsilonky Jan Schmid o vás řekl, že kdybyste se věnoval operě, mohl byste být zpěvákem na evropské úrovni.

Když jsem dělal zkoušky na DAMU, tak jsem potřeboval vybrat nějakou lidovou písničku. Moje maminka pracovala jako zdravotní sestra v Národním divadle, tak oslovila jednoho bývalého zpěváka z opery Národního divadla, jestli by mne připsal. Říkal, že mám hlasový fond od pána boha a mohl bych ho v operě využít. Víím, co je to za odříkání, a to já nemám v povaze, takže bych se trápil celý život, i když bych třeba zazpíval vysoké cé.

Pro jednu roli jste se dokonce učil hrát na housle, je to pravda?

„Kdybychom věděli úplně vše, byla by to strašná nuda. Pořád nás musí něco překvapovat.“

Na housle jsem se učil hrát jako kluk, asi dva tři roky. V divadle asi ve třech inscenacích na housle šmrldám. Hraní je silné slovo.

Divadlo Kalich uvádí Dona Quijota, kde hrajete titulní postavu idealisty a snílka. Nechtěl byste si raději zahrát přizemního Sancho Panzu?
V naší verzi se počítá a stavy střídají, takže chvíli jsem Donem Quijotem a chvíli Sancho Panzou.

Co vás na zkoušení Quijota bavilo?
Skoro všechno. Text Lascio a Satinského je skvělý, krásně se interpretuje. Převzali jsme ho a trochu s ním ještě pracovali. Přidali jsme informace z dobových kronik.

Divadelní prkna jsou vratká a herci si často role nosí do soukromí. Co děláte pro to, abyste mimo jeviště zůstal Jiří Lábus, a ne postavou, kterou hrajete?

Všechno, to je celé. Po představení odhazují roli do koše a odchází domů.

Máte raději film, nebo divadlo?

Nemůžu to vůbec posuzovat. Divadlo má specifikum neustálého kontaktu s lidmi, pro něj hrajete. Když točíte film, máte vlastně také publikum. Je tam štáb, technika, kameřaman, vnímáte je také.

Jste herec komediální i charakterní. Je nějaká filmová role, kde se vám tragikomika postavy povedla vystihnout nejlépe?

To ať posoudí divák. Jsou role, které pro mne byly určující. Vladimír Michálek mě před mnoha lety obsa-

dil do filmu Amerika (premiéru měl v roce 1994 – pozn. red.), kde jsem najednou po letech komediálních partů hrál roli dramatickou. Posunulo mě to jinam. Michálek viděl několikrát představení Kařkovy Ameriky v Ypsilonce, pak dostal nápad hru zfilmovat, a tak jsem se ještě s několika kolegy z Ypsilonky do filmu dostal.

Za roli Strýce Jakoba v Americe jste v roce 1995 získal Českého lva za nejlepší mužský herecký výkon, tuto cenu jste pak spolu s Cenou české filmové kritiky

obdržel i v roce 2014 za roli Viktora ve filmu Viktora Tauše Klauni. Máte z takových ocenění radost?
Samozřejmě že z nich mám potěšení. Každé ocenění je ale trochu jiné. U Ceny české filmové kritiky nás posuzují recenzenti. U Českého lva hodnotí výkony sami tvůrci.

Čím byla role v Klaunech jiná?

Je krásně vystavěná, hezky napsaná, měla takovou tragikomickou polohu. Myslím, že hodně lidskou.

Vycházel jste ze svého klaunství?

Neodvážil bych se tvrdit, že jsem klaun, ale samozřejmě vždy čerpáte ze svých zkušeností, ať hrajete jakoukoli roli. Když vidím velké herce, zajímá mě, jak přes sebe herecký part zpracují.

Klaun Viktor byl po roli Hanuše v Havlově Odcházení opět rolí dobráka...

On je dobrák nedobrák. S manželkou má soucit a trpělivost, jelikož je nemocná, ale pomlouvá kolegy a je k nim dosti krutý.

Tajemník Hanuš, jenž svému nadřízenému kancléři Riegerovi pomáhá odcházet z funkcionářské vily, je ale dobrý člověk, ne?

Ano, myslím si, že je to jedna z mála postav ve filmu Odcházení, která nemá postranní úmysly. Je totiž Riegerovi bezmezně oddán.

Jak se vám s Václavem Havlem v Odcházení pracovalo?

Václav Havel chtěl původně studovat FAMU a být filmařem. Vyměnil film za divadlo, celý život se však

pohyboval v divadelním prostředí po boku takových režisérů, jako byli Jan Grossman či Alfréd Radok, což pro něj byla jistě skvělá škola. Havlovy poznámky byly sice lapidární, ale vše vystihující. Herec hned pochopil, jak kterou scénu zahrát. Když se to režisérovi líbilo napoprvé, tak už nechtěl, aby se je la scéna znovu. Vážil si práce všech složek štábu. I proto byla při natáčení velmi příznivá atmosféra.

V čem byl Václav Havel jako režisér jiný než ostatní?

Třeba právě v tom, že řekl jedinou větu, která mířila k podstatě věci. U jiných režisérů je těch vět potřeba daleko víc, a stejně jim kolikrát nerozumíte. Jelikož je Havel autorem divadelní hry i filmového scénáře, tak svému dílu rozuměl nejlépe a bylo to poznat i na režii.

Jednou jste zmínil, že rád improvizujete, ale to s Havlem nešlo. Zato v seriálu Tluchořovi, který jste vytvářeli s Oldou Kaiserem pro Dvojku Českého rozhlasu, dáváte přednost nepsané formě přípravy, pak v něm hrajete několik postav najednou. Jak to děláte, že umíte přejít z jedné polohy do druhé během vteřiny?

Ani nevím. Režisér Holeček, který s námi spolupracoval, říkal: „To můžou dělat jen blázni.“ Cožpak, to je technická záležitost – přechod postav do různých hlasových poloh. Nejtěžší je ale ve vteřině přesaltovat myšlení lidí, poněvadž každý uvažuje jinak a má svůj slovník. To je těžší než změna polohy hlasu.

Možná je v tom i něco z naší povahy středoevropského člověka, rychle převlékneme kabát. Připomíná vám Tluchořovic rodinka i něco z našeho švejkovství?

Třeba Mirko Hýl, básník, se vždycky přizpůsobuje režimu a době. Ovšem takových postav je v životě daleko více a pravdivých. Tváře opravdu umíme měnit, převlíkat kabáty také, to se ukázalo krátce po revoluci. Ale jinak jsou postavy Tluchořových ve svých názorech až dojemně stabilní, nemění je od totality. Páta s Boženou byli zanicení straníci. Páta vyráběl hlavně do tanků ve fabrice, Božena vařila, dodnes vaří a krade ve školní jídelně. A takových lidí je v našem státě hodně.

Bojí se títo lidé, že ztratí jistoty?

Četl jsem průzkum, že by lidé z velkých částí chtěli vládu pevné ruky. Dnes často čteme o podvodech

Foto Pavel Hejny, archiv Audioteka.cz

Jiří Lábus při natáčení audioknihy *Vlastníci*, kde (stejně jako ve stejnojmenném filmu) hraje příznivce starých pořádků pana Kubáta

nebo o tom, jak někdo něco ukradl. Lidé si řeknou: „rozkradená republika“. Myslím si, že proto není na důchody, což je částečně pravda, někteří zase, že by se díky vládě pevné ruky nekradlo. Ono by se ale kradlo, možná ještě více než dnes, jen by se to nikdo nedozvěděl.

Jak probíhala práce na rozhlasové dramatisaci A máme to za sebou, což je dokumentární drama o konci prezidenta Gustáva Husáka?

To já si ani nepamatuju. Vím jen, že jsem to točil jedno dopoledne. Natáčení dramatisací pro Český rozhlas mne každopádně baví.

Namluvil jste i Wolanda v Bulgakově románu Mistr a Markétka či Kubáta z Vlastníků, oboje je nyní dostupné v audio podobě, ale jen digitálně. Nevadí vám, že si posluchači tento obsah nemohou dopřát na fyzických nosičích?

Práce na audioknihách je úplně stejná jako pro rozhlas. A nevadí mi to, lidé si to poslechnou stejně.

Na předání Českých lvů v roce 2019 ani 2020 jste nešel, i když jste byl nominován za nejlepší mužský herecký výkon ve vedlejší roli ve filmu *Hmyz* a nejlepší mužský herecký výkon v hlavní roli ve filmu *Vlastníci*. Proč?

Nešel jsem tam, protože jsem hrál s divadlem na zájezdě. Jsem vlastně rád, protože si nepřeji, aby mne tam fotil reportér z Blesku, jak jím chlebiček.

Nemrzelo vás, že jste tyto dvě nominace v Českého lva neproměnil? Mne to nemrzí nikdy, já to těm, kteří vyhrají, přeju.

“ Lidé si myslí, že díky vládě pevné ruky by se nekradlo. Ale ono by se kradlo, jen by se to nikdo nedozvěděl. “

Chráníte si osobní svobodu?

Nechodím na žádné party, pokud nejsem vyloženě smluvně zavázán přijít na akci po filmové premiéře. Vyhýbám se i rozhovorům, mám s tím velké problémy.

Jakou funkci má podle vás umění?

Myslím, že člověk, který nepotřebuje umění, je strašný chudák. Stává se z něj konzument. Čtu rozhovory s různými úspěšnými podnikateli a podnikatelkami, s lidmi nesmírně šikovnými ve svém oboru. U interview je kolonka s jejich zálibami, snad jen dvakrát jsem tam viděl slovo „četba“. Pokud je tam hudba, tak většinou rocková. Klasickou

hudbu uvádějí minimálně, většinou je to sport.

Svět byznysu je jiný než umělecký. I pro obchodníky je důležité, aby si od světa čísel odpočinuli. Poněvadž jinak je život jednostranný a chudý.

Poznáte takové diváky, když přijdou do divadla?

diváčku uvedu na obrazu do abstrakce. Předám jí to vždycky během představení a na děkovačce podepíšu. Myslím, že z toho má většinou radost, i když jí obrázek záměrně není podobný.

Říkal jste mi, že malujete ve volném čase, hlavně na chalupě. Ano, trochu. Je to můj starý koníček, který si tam občas obnovím.

Kdy jste začal malovat?

Už jako malinký. Mně se to hrozně líbilo. Měl jsem dvě záliby: divadlo a malování. Nakonec zvítězilo divadlo.

Malujete štětcem?

Ano, štětcem maluji akvarely nebo používám pastely.

Viděl už někdo vaše obrázky?

Ano, pár obrázků jsem také někomu dal, já se tím nechci moc chlubit. Mezi herci jsou daleko lepší malíři než já. Mají výstavy, což já nemám. Spíše malováním relaxuji.

Dobijete na chalupě baterky?

Baterky dobijím v noci, když spím, a na chalupě asi nejvíc, jste tam v úplně jiné atmosféře než ve městě, což je pro organismus velmi příznivé...

■ Ester Gerová, publicistka